

Tweede Kamer der Staten-Generaal
t.a.v. de leden van de vaste commissie Economische Zaken en Klimaat
Postbus 20018
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

DATUM 28-09-2022
ONDERWERP Commissiedebat Elektriciteitsnet, Energie-infrastructuur en RES

Geachte leden van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat,

Op 28 september staat het commissiedebat Elektriciteitsnet, Energie-infrastructuur en RES op de Kameragenda. Energy Storage NL (ESNL), de vertegenwoordiger van de Nederlandse energieopslagsector aangesloten bij FME, vraagt uw aandacht voor het inzetten van energieopslag in het huidige- en toekomstige energiesysteem. Energieopslag heeft veel voordelen. Op de korte termijn zorgt energieopslag ervoor dat netcongestie wordt voorkomen door overtollige energie tijdelijk op te slaan en weer in te voeden wanneer er sprake is van energietekorten. Hiermee worden tevens de elektriciteitsprijzen verlaagd door het aanbod van energie te vergroten. Op de lange termijn zorgt energieopslag voor vervanging van gas-en kolencentrales, waardoor ons energiesysteem volledig duurzaam kan worden. Een win-win-win dus!

Nederland hekkensluiter in Europa rondom energieopslag

Op het gebied van energieopslag is Nederland momenteel een van de hekkensluiters van Europa. Landen als Duitsland, België en de UK hebben inmiddels een substantiële capaciteit aan energieopslag in hun energiesystemen. Zo worden in deze landen nu al gekozen voor grootschalige energieopslagsystemen in plaats van nieuwe gas- en kolencentrales. In Nederland is echter nog steeds geen rendabele businesscase voor energieopslag onder meer door gebrek aan stimulering en hinderlijke Wet- en regelgeving. In deze brief hebben wij daarom Top-6 geformuleerd met de belangrijkste blokkades voor energieopslag.

6 redenen waarom in Nederland energieopslag niet van de grond komt:

1. Ontbreken van een nationaal flexibiliteitsdoel en stimulering van opslag

Het huidige groeipad van flexibiliteit, voor onder meer energieopslag, blijft ver achter bij de toekomstig gevraagde vermogens. Zo pleit Netbeheer Nederland in het rapport 'Energiesysteem van de toekomst' voor een flexibiliteitsbehoefte van o.a. 30-55 GW aan batterij-opslag in 2050. Extra sturing vanuit de overheid op flexibiliteit noodzakelijk is omdat we bovenstaande ambitie op dit moment bij lange na niet halen. Een nationaal doel voor flexibiliteit waarbij een subdoelstelling voor energieopslag wordt gemaakt, biedt de overheid, netbeheerders en de markt de gewenste duidelijkheid.

Routekaart en tendersysteem Energieopslag

De route naar het bovengenoemde nationale doel voor Flexibiliteit moet worden ingekleurd via verschillende routekaarten voor flexibiliteitsopties. Een aparte routekaart is daarbij nodig voor Energieopslag. Vanuit de routekaart kan vervolgens een prioriteitskader worden ontwikkeld voor verschillende energieopslagvormen met daarbij een ingroeipad voor de korte, middellange en lange termijn. Deze routekaart moet door de overheid samen met netbeheerders en marktpartijen worden ontwikkeld.

Een tendersysteem waarin Flexibiliteit wordt meegenomen biedt vervolgens een instrument om te sturen op het nationale doel en stimuleert energieopslag. Op dit moment wordt energieopslag nog niet meegenomen in bestaande Nederlandse tenders voor bijvoorbeeld Wind op Zee. In de UK wordt dit wel al met succes toegepast waardoor het aantal energieopslagprojecten daar snel is gegroeid.

2. De transporttarieven van netbeheerders zijn veel hoger dan in de ons omringende landen.

De grootste blokkade voor elektrische opslagsystemen (batterijen, vliegwielen, etc.) zijn de huidige transporttarieven. Waar opwekkers (zoals zon, wind en gascentrales) nu geen transporttarief betalen, krijgen verbruikers de gehele rekening gepresenteerd. Een batterij wordt nu gezien als verbruiker. Hierdoor moeten batterijen miljoenen euro's aan transporttarieven betalen. TenneT heeft al aangekondigd dat de transporttarieven met 90% verder worden verhoogd. Dit terwijl in Duitsland, België en Engeland batterijen al (gedeeltelijk) zijn vrijgesteld van transporttarieven. Op dit moment is er daarom geen sprake van een internationaal gelijk speelveld voor batterijen.

Een structurele herziening van de transporttarieven voor elektriciteitsopslag is noodzakelijk. ESNL pleit ervoor dat bij deze vorm van opslag geen transporttarief wordt betaald indien zij met hun activiteiten geen (extra) congestie veroorzaken.

3. Het wettelijk kader voor energieopslag ontbreekt

Anno 2022 is energieopslag nog steeds niet opgenomen in de Nederlandse energiewetgeving. Door de nieuwe Energiewet komt hier verandering in, maar dan nog zien we dat energieopslag vaak wordt vergeten. Zo is het onmogelijk om zon, wind en energieopslag achter één aansluiting te regelen, ook wel Cable Pooling met Opslag genoemd. Dit omdat 'energieopslag' nog niet is meegenomen in de wetgevingstekst rondom Cable Pooling. ESNL pleit ervoor dat in de Elektriciteitswet Cable Pooling met Opslag zo snel mogelijk wordt gerealiseerd. Ook dient bij de uitwerking van de Europese richtlijnen alle vormen van energieopslag (dus ook waterstof met elektrolyse en andere vormen van Power-2-X) een gelijke behandeling krijgen.

4. Netbeheer: gebrekkige transparantie en marktconsultatie

Op dit moment zijn netbeheerders niet volledig transparant over actuele netcongestie. Zo is er geen actuele (open) data van de netbeheerders over beschikbare netvlakken, laadprofielen, etc.. Hierdoor laten we kansen liggen om private initiatieven, zoals energieopslag, in te zetten voor het maatschappelijk belang. De UK is een goed voorbeeld waar dynamische informatie¹ (open access) het mogelijk maakt voor commerciële partijen om proactief rekening te houden met de mogelijkheden en de beperkingen van het elektriciteitsnet. We vragen om de netbeheerders om dit voorbeeld te volgen.

Daarnaast pleit het recent gepubliceerde rapport "Onderzoek naar 'Right to Challenge' beheer elektriciteitsnet" dat het wenselijk is om marktpartijen vooraf te consulteren bij de investeringsplannen van netbeheerders. Volgens ESNL zou deze consultatie wettelijk verplicht moeten worden om alternatieven voor netverzwaring vroegtijdig te kunnen voordragen.

5. Opslag van groene moleculen nog onrendabel

Bij opslag van moleculen, zoals groene waterstof, methaan of ammoniak, zijn het vooral de hoge investeringskosten die de businesscase erg lastig maakt. De productieprijs van groene waterstof is

¹ https://www.spenergynetworks.co.uk/pages/sp_distribution_heat_maps.aspx

bijvoorbeeld sterk afhankelijk van het aantal ‘goedkope’ uren op de elektriciteitsmarkt waarbinnen waterstof nog economische rendabel geproduceerd kan worden. ESNL pleit ervoor dat investeringen in de productie en opslag van groene waterstof aantrekkelijk worden door het toekennen van gerichte subsidies.

Een combinatie van batterijopslag (korte termijn opslag) als H2-opslag (lange termijn) kan een belangrijke rol spelen bij het maximaal benutten van bestaande netcapaciteit². ESNL adviseert om een mogelijkheid te creëren dat vermeden kosten van netverzwaring toegerekend kunnen worden aan bijvoorbeeld lokale waterstofopslag waarmee een betere businesscase ontstaat.

6. Complexe vergunningverlening vertraagt warmteopslag

De opslag van warmte, in bijvoorbeeld de gebouwde omgeving, staat op het punt een grote vlucht te nemen. Nu de prijs van aardgas een veelvoud is ten opzichte van een jaar geleden, is de vraag naar lokale duurzame warmte opwek en -opslag in een stroomversnelling gekomen.

Een vergunningaanvraag bij warmteopslag wordt nu nog ernstig vertraagd door de hoeveelheid beoordelende partijen (gemeenten, veiligheidsdiensten, Staatsbosbeheer, etc.) en de uiteenlopende beoordelingsprocedures bij deze partijen. Wordt warmteopslag bijvoorbeeld beoordeelt gebouwgebonden systeem of een gebiedsgebonden systeem? Voor beide gevallen gelden aparte regels, waardoor gemeenten warmteopslag verschillend beoordelen. De centrale overheid moet daarom het initiatief nemen om in gezamenlijkheid heldere kaders te schetsen over de voorwaarden bij vergunningverlening rondom warmteopslag. Dit kan bijvoorbeeld door het instellen van een landelijke Normcommissie Warmteopslag.

Afrondend

Wij hopen dat u bovenstaande punten wil inbrengen tijdens het debat. Mocht u vragen hebben dan kunt u contact opnemen met Jeroen Neefs – branchemanager Energy Storage NL, via jeroen.neefs@fme.nl / 06-53158493.

² <https://groenleven.nl/nieuws/alliander-en-groenleven-maken-waterstof-van-zonnestrallen/>